

Skötselplan för Jägernåsens naturreservat

Postadress
611 86 NYKÖPING

Besöksadress
Stora torget 13

Telefon
0155 26 40 00 växel

Telefax
0155 - 26 71 25

E-post
lansstyrelsen @d.lst.se

Organisationsnr
202100-2262

Postgiro
35174-2

Bankgiro
5051-8653

Internet
www.d.lst.se

Innehållsförteckning

<i>BESKRIVNINGSDDEL</i>	3
1. Syfte med reservatet.....	3
2. Beskrivning.....	3
2.1 Uppgifter om reservatet.....	3
2.2 Historisk och nuvarande markanvändning	4
Bild 1. Gamla ekonomiska kartan över Sörtorp och Jägernåsen från år 1960.	4
2.3 Områdets bevarandevärden	4
2.4 Källförteckning.....	6
<i>PLANDEL</i>	7
3. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder.....	7
4. Friluftsliv.....	8
5. Uppföljning.....	9
6.1 Uppföljning av bevarandemål.....	9
6.2 Uppföljning av skötselåtgärder.....	9
6. Sammanfattning och prioritering av skötselåtgärder	10
7. Skötselplanekarta	11

BESKRIVNINGSDDEL

1. Syfte med reservatet

Syftet med reservatet är att bevara åsbildningen intakt och att genom lämpliga skötselåtgärder bibehålla den betespräglade floran och faunan.

2. Beskrivning

2.1 Uppgifter om reservatet

Objektnummer	0402013
Län	Södermanland
Kommun	Katrineholm
Församling/socken	Floda
ID-punkt	x=6550048, y=1529416
Areal	3,5 ha, varav allt är land (Arealen inom naturreservatet är nyligen inmätt av Lantmäteriet genom GPS-teknik och avviker något från reservatsbeslutet)
Markslag och naturtyper, hela reservatet	
- Skogsmark	0,2 ha
- Betesmark	3,3 ha
Prioriterade bevarandevärden	
- Markslag	Betesmark
- Naturtyper	Naturbetesmark på ås
- Strukturer (landskapselement)	Åsbildning
- Växt- och djursamhällen	Kärlväxter och insekter knutna till torra betesmarker
- Arter	Springkorn
- Friluftsliv	Vandringsslinga, P-plats
Fastighet	Kalsta 5:3
Markägare	Karl Källander Sörtorp Floda 641 97 KATRINEHOLM

2.2 Historisk och nuvarande markanvändning

Äldre kartmaterial visar hur den historiska markanvändningen såg ut. Enligt en ägomätning från 1704 användes den delen av åsen som går ner mot sjön som ängsmark och den övriga delen som betesmark. Enligt häradskartan över Oppunda härad från år 1904 (kartlagd åren 1898-99) är åsen glest bevuxen med barrträd och användes troligtvis även då som betesmark. Trädsiktet brukar dock endast markeras mycket schematiskt på häradskartan, med fokus på de träd som man på något sätt hade användning av t ex för foder, bränsle eller virke. Det finns även en karta från laga skifte för Ökna säteri 1910-13 vilken visar att Jägernåsen användes som betesmark. Gamla ekonomiska kartan från 1960 visar att främst den södra och västra delen av åsen var trädbevuxen. Den östra slänten var betydligt öppnare. Idag betas marken växelvis av får och nöt. Flera röjningsinsatser har tidigare genomförts i reservatet.

Bild 1. Gamla ekonomiska kartan över Sörtorp och Jägernåsen från år 1960.

2.3 Områdets bevarandevärden

2.3.1 Biologiska värden

Jägernåsen är en glest lövträdsbevuxen ås med öppnare partier med en hävdgynnad flora. Åsen övergår i öster i en smal strandäng mot sjön Jägern. I den mellersta östra delen av reservatet finns ett låglänt område med en medelålders alskog.

Trädsiktet på åsen utgörs av björk, tall, ek, rönn och enstaka granar. Barrträdsinslaget är större i reservatets södra del. Busksiktet utgörs av en, hassel, hagtorn, berberis och nypon. I den sydöstra slänten växer delvis tätt med enbuskar. I slänten ovanför albeståndet finns en mindre bestånd med gamla hasselbuketter. Björkarna har lång kontinuitet i området med flera gamla björkar och en del björkar med hål. Eken har inte lika lång kontinuitet och äldre ekar saknas helt i reservatet. I sydost finns några stora rönnar. I de solbelysta partierna i reservatet är den hävdgynnade floran rik och här växer bl a ängsvädd, darrgräs, bockrot, brudbröd, kattfot, tjärblomster, liten blåklocka, rödklint, svinrot, gullviva, prästkraige, jungfrulin, bockrot, knägräs, stor blåklocka, getrams, johannesört. I de skuggiga delarna av reservatet växer bl a

midsommarblomster, örnbräken, gullviva, ormrot, hirsstarr och nattviol. Det finns några partier i reservatet där örnbräken brett ut sig. Uppe på åsen finns det några mindre partier där djuren bokat upp marken och blottat jorden. Om dessa partier med blottad sand, grus och naken jord är solbelysta är de torra och varma och därmed en mycket gynnsam miljö för en rad insekter. Kombinationen av blomsterrika marker och solbelyst blottad sand är en utmärkt biotop för många arter av humlor och vildbin. Måttligt söndertrampade marker är även gynnsamt för pionjärväxter, d v s arter som inte tål konkurrens av andra växter som etablerar sig senare.

I alskogen finns ett bestånd av springkorn som är mindre allmän i Sörmland. Arten växer på mullrik jord i skuggiga, fuktiga lundar och skogskärr och gynnas av blottläggning av mark genom t ex kreaturstramp. Tre rödlistade fjärilsarter (mätare) är knutna till springkorn och samtliga dessa finns i reservatet.

Längs med sjön Jägern finns en strandzon där bl a vass, gökblomster, svärdsilja, besksöta, mannagräs, frossört, älvrunkel, topplösa, veketåg och sprängört växer. Här har även en del alsly kommit upp. Naturreservatet gränsar i öster till sjön Jägern, som har ett artrikt växt- och djurliv.

Björkar med hål av hackspettar vittnar om björkarnas betydelse för hackspettar i området. I den intilliggande sjön Jägern är fågelfaunan relativt artrik med bl a brun kärrhök och svarthakedopping och strandängarna intill sjön är viktiga rastlokaler för t ex änder och vadare.

2.3.2 Geovetenskapliga värden

Topografin domineras helt av den ås som löper i sydvästlig riktning genom naturreservatet och höjer sig 10 till 20 meter över omgivande mark. Jägernåsen består av en isälvsavlagring av sand som omges av lågläntare marker av främst lera men även organiska jordarter och morän. Öster om åsen ligger sjön Jägern.

2.3.3 Kulturhistoriska värden

Flodabygden är en herrgårdsbygd med säteribildningar samt byar, torp och gårdar. Bygden kännetecknas av lång bebyggelsekontinuitet. Landskapet är mosaikartat och varierat och utgörs främst av skogs- och odlingslandskap med mindre myrstråk insprängda i landskapet. Det är ganska sparsamt med hagmarker i landskapet. Jägernåsen ingår i gården Sörtorps ägor, som tidigare låg under under Ökna säteri. Jägernåsen ingår i den naturgeografiska regionen "Svealands sprickdalsterräng med lerslättdalar och sjöbäcken" och ligger i gränstrakterna mellan de kulturgeografiska regionerna "Mellanbygd" och "Centralbygd".

Inga kända fornlämningar finns inom naturreservatet. Tvärs över åsen går en gammal brukningsväg i den södra delen av reservatet. I området finns en hävdgynnad flora och ett busk- och trädskikt som är präglat av luckighet och ett relativt stort ljusinsläpp.

2.3.4 Bevarandevärden för friluftsliv

Området är lättillgängligt för besökare och utgör ett vackert och intressant besöksmål genom den storslagna utsikten från åsryggen och den fina hagmarksfloran. Den intilliggande sjön

Jägern är dessutom en intressant fågelokal. Den närliggande gården Sörtorp har planer på att anordna konstvandringar längs med en slinga som bl a sträcker sig in i Jägernåsens naturreservat. I samband med vandringarna kommer de även att ha caféverksamhet.

2.4 Källförteckning

- Ekonomiska karta över Sverige*. Kartlagd år 1960. Kartblad 10G 0f och 9G 9f.
Gärdenfors, U. ed. ArtDatabanken, SLU, Uppsala. *Rödlistade arter i Sverige 2005*. 2005.
Häradskarta. Karta öfver Oppunda härad år 1904. Kartlagd åren 1898-99.
Katrineholms kommun. *Sörmländsk bygd under 7000 år. Kulturminnesvårdsprogram för Katrineholms kommun*. 1988.
Lantmäteriverket. Floda socken Nr 21. *Ägomätning*. År 1704.
Lantmäteriverket. Floda socken Nr 336. *Laga skifte Ökna säteri*. År 1910-13.
Länsstyrelsen i Södermanlands län. *Natur- och kulturvärden samt skötselråd för gården Sörtorp*. 1997.
Länsstyrelsen i Södermanlands län. *Sörmlands natur, Naturvårdsplan*. 1991. Objekt nr 83-29 (klass II).
Länsstyrelsen i Södermanlands län. *Åtgärdsplan för bevarande av biologisk mångfald och kulturhistoriska värden i betesmarker och slätterängar*. 2001. Kundnr. D 1146.
Länsstyrelsen i Södermanlands län. *Ängs- och betesmarksinventeringen, 2002-2004*. Utdrag ur databasen TUVÅ.
Länsstyrelsen i Södermanlands län. *Ängs- och hagmarker i Södermanlands län*. 1992.
Rydberg, H. och Wanntorp, H-E. Botaniska sällskapet i Stockholm. *Sörmlands flora*. 2001.
Sveriges Geologiska undersökning. *Jordartskartan 10G SO och 9G NO*. Digital utgåva. 1986.
Södermanlands Hembygdsförbund. *Sörmlandsbygden 1988:2*, årsbok utgiven av Södermanlands hembygdsförbund.

PLANDEL

3. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Reservatet är indelat i fyra skötselområden, se skötselplanekartan på sidan 11.

Delområde 1-3 ingår i samma betesfälla och den största delen av betesfällan ingår i EU:s miljöstöd.

Skötselområde 1: Betesmark på åsbildning (totalt 2,9 ha)

Beskrivning

Skötselområde 1 omfattar hela åsen. Trädskiktet domineras av glest stående ca 100-åriga björkar med inslag av främst tall och ek. Området har lång beteskontinuitet och betas för närvarande omväxlande av får och omväxlande av nöt. Åsen ingår i samma betesfälla som ett alskogsparti och en strandängsremsa ner mot sjön Jägern. På åsen finns en hävdpräglad flora. Genom åsen går en gammal brukningsväg som skär ner i åsen. Det finns även spår efter en grustäkt.

Bevarandemål

- Den betade åsen ska utgöras av en träd- och buskbärande naturbetesmark med en hävdgynnad flora.
- Marken ska vara väl avbetad varje år vid betessäsongens slut.
- På åsen ska det finnas ca 75 st fritt stående träd. Träden ska i huvudsak utgöras av björk men även enstaka tallar, ekar och gamla rönnar.

Skötselåtgärder

- Gallring av enar där de står för tätt och skuggar ut hagmarksfloran i östra slänten.
- Bekämpning av örnbräken genom att slå ormbunkarna med röjsnöre eller genom att manuellt dra upp skotten. Placera en saltsten till djuren bland örnbräken.
- Trädskiktet på åsen glesas ut så att en större del av marken blir solbelyst. Gran tas bort genomgående. I övrigt friställs hagmarksbjörkar och enstaka ekar. Ersättningsträd till de sparade träden sparas och friställs. All död ved, t ex högstubbar av björk, lämnas i reservatet.
- Hagen utökas i söder så att hela reservat ingår i betesfällan. I samband med detta görs en restaurering av marken till trädklädd betesmark.
- Byt ut taggtrådsstängsel till eltrådsstängsel.

Skötselområde 2: Alskog (totalt 0,2 ha)

Beskrivning

Detta skötselområde utgörs av ett alskogsparti på mer låglänt mark i reservatets östra del. Skötselområdet ingår i samma betesfälla som åsen och strandängen.

Bevarandemål

- Arten springkorn ska finnas i livskraftiga bestånd.

- Alskogen ska utgöras både av skuggiga miljöer och solbelysta miljöer för att gynna springkornet.

Skötselåtgärder

Inga åtgärder. Spara detta alskogsparti för att gynna springkorn som växer här. Arten behöver slutna skogsbestånd med hög luftfuktighet. Blomningen kan dock gynnas av solbelysta luckor i trädskiktet eftersom arten endast blommar i ljusöppna lägen. I skugga slår aldrig blommorna ut utan bildar frukt direkt efter självpollinering i knoppen. Arten gynnas även av blottläggning av mark genom t ex kreaturstramp.

Skötselområde 3: Strandäng (totalt 0,3 ha)

Beskrivning

Detta skötselområde består av en smal strandängsremsa mellan sjön Jägern och åsen. Skötselområdet ingår i betesfällan tillsammans med åsen och alskogen.

Bevarandemål

- Den betade strandängen ska vara fri från alsly längs med vattnet.
- Marken ska vara väl avbetad varje år vid betessäsongens slut.

Skötselåtgärder

- Håll undan aluppslag längs med strandkanten vid behov (ca vartannat år).

Skötselområde 4: Åkermark (totalt 0,1 ha)

Beskrivning

Detta skötselområde består av den västra delen av åkerskiftet öster om Jägernåsen. Denna del utgör den yttre gränsen för själva åsbildningen. Mellan detta skötselområde och åsryggen går ett dike som börjat växa igen med lövsly.

Bevarandemål

- Diket mellan åkern och betesmarken ska vara öppet.

Skötselåtgärder

- Åkermarken ska brukas som åkermark.
- Røj bort slyuppslaget i diket.

4. Friluftsliv

Beskrivning

Reservatet är tillgängligt genom väg både norr- och söderifrån. Båda vägarna är idag skyltade med "Sörtorp 2". I reservatets sydvästra hörn finns en parkeringsplats. Från parkeringsplatsen ska en stig in i reservatet märkas upp. Vid parkeringsplatsen ska en informationsskylt om naturreservatet finnas. Uppe på åsen ska ett bord med bänkar i trä placeras med utsikt över sjön.

Bevarandemål

- En väl underhållen P-plats och informationsskylt skall finnas vid reservatets entré.

- En väl markerad stig skall finnas i reservatet.
- Ett väl underhållet bord med bänkar skall finnas i reservatet.

Skötselåtgärder

- Sätta ut en naturreservatsvägskylt under vägs skylten med "Sörörp 2".
- Förstärk parkeringsplatsen så att den klarar åtminstone fyra bilar. Grusa fram mot grinden.
- Anlägg en vandrings slinga längs med åsryggen.
- På ett lämpligt ställe med utsikt över sjön Jägern placeras ett bord med bänkar i trä.
- En informationsskylt med en beskrivning av reservatet skall tas fram.
- Vid parkeringsplatsen skall informationsskylten placeras.

5. Uppföljning

6.1 Uppföljning av bevarandemål

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs varje år för:

- Informationsskylt och parkeringsplats
- Stig och bord/bänkar
- Hävd

6.2 Uppföljning av skötselåtgärder

Markägaren/entreprenörer ansvarar för dokumentation av vilka åtgärder som genomförts och när de genomförts.

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av genomförda skötselåtgärder sker i slutet av varje år, de år då åtgärder genomförts.

6. Sammanfattning och prioritering av skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Prioritet	Finansiering
Betesdrift	Varje år	I hela reservatet	1	Miljöstöd
Gallring av enar i östra slänten och utglesning i trädskiktet på åsen	2005-2006	Område 1	1	Miljöstöd
Bekämpning av örnbräken	2006	Område 1	1	Miljöstöd
Hagen utökas i söder och taggträden runt hela hagen byts ut mot eltråd	2006	Område 1	2	Reservatsanslag
Restaurering av den utökade delen av hagen.	2006	Område 1	2	Restaureringsstöd
Uppmärkning och eventuell röjning av stig	2006	Område 1	2	Reservatsanslag
Utplacering av bord/bänk i trä	2005	Område 1	2	Reservatsanslag
Håll undan aluppslag	2005	Område 3	1	Miljöstöd
Röj lövsly i diket	2006	Område 4	1	Reservatsanslag
Informationsskylt	2005-2006	I reservatets sydvästra hörn	1	Reservatsanslag
Förbättra parkeringsplatsen	2006	I sydvästra hörnet	1	Reservatsanslag
Uppföljning av skötselåtgärder	Efter åtgärd	Där åtgärden utförts	1	Reservatsanslag
Uppföljning av bevarandemål	Skylt och stig varje år.	Område 1	1	Reservatsanslag

7. Skötselplanekarta

